ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՓՐԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՓՐԿԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Կրօնքներու գերագոյն զբաղմունքն ու հետաքրքրութիւնը փրկագործութեան հասցնել է մարդ արարածը: կրօնքները դասաւորուած են. Ա. բնութեան կամ բնական կրօնք, Բ. օրէնսգիտական կրօնք, Գ. փրկագործական կրօնք:

Ա. Հեթանոս կրօնքները բնութեան կրօնքներ են՝ բնութենէ ներազդուած: Բնութիւնը՝ աստուածային արտայայտութեան սկզբնաբայլ մայր գօրութիւնն է:

Բ. Հրէութիւնը օրէնսդրական կրօնք է՝ մարգարէներու ըմբռնումով ու տեսիլքով բացատրուած:

«Անոնք այն ճրան են՝ որ մութ տեղը լոյս կու տան, մինչեւ բացուի այն օրուան արշալոյսը և Առաւօտեան Աստղը ծագի ձեր սրտերուն մէջ»--Բ. Պետ. Ա.19:

Գ. Քրիստոնէութիւնը փրկագործակա՛ն կրօնք է՝ Աստուածայայտնութեամբ ու Իր Միածին Քրիստոսով կիրարկուած:

Աշխարհ կը տենչար տեսնել, մեղքերու թողութեան փրկութիւնը:

Հօր Աստուծոյ սէրը հանդէպ Իր Որդւոյն՝ պատուանդանն է տիեզերքին ու երաշխիքը մարդոց փրկութեան: Աւետարաններուն մէջ փրկութիւն բառին հոմանիշ են «երկինքի արքայութիւնը մտնել» և «յաւիտենական կեանքը ունենալ» բացատրութիւնները--Մատթ. ԺԹ .16 23-24, Մարկ. Ժ.17, 23-25, Ղուկ. ԺԸ.18, 24-27:

Ներկայ ժողովուրդները անտեղեակ են Աստուածաշունչին, անոնք իմացած են "Ողորմութիւն" և "Փրկութիւն" բառերը, սակայն շատ քիչ գաղափար ունին անոնց իմաստին մասին: Փրկութիւնը կրօնքի գերագոյն և բարձրագոյն նպատակակէտն է, որ երբեք կարելի է նուիրել հաւատացողի մը:

«Չկայ փրկութիւն ուրիշ մէկու միջոցով, որովհետեւ երկինքի տակ չկայ մարդոց մէջ տրուած ուրիշ անուն (Յիսուս), որով կարելի ըլլայ մեր փրկութիւնը»--Առաք. Դ.12:

Քրիստոնէութեան մէջ փրկութիւնը "փոխանորդաբար" է:

Քրիստոսի՛ միջնորդութեամբ՝ Անոր սուրբ Խաչելութեամբ ու փառապանծ Յարութեամբ կը փրկուի մեղաւոր մը: Պղատոնի փիլիսոփայութեան մէջ նկատելի են երկրաւոր անցաւորութիւնը և հոգւոյ փրկութեան պահանջը: Հնդկական կրօնքներու մէջ գիտութեամբ կը փրկուի անձ մը: Գիտութիւնը ձեռք կը բերուի Եօկայի խոկմունքով և վերամարմնացումի կրկնութեամբ, մինչեւ որ ենթակային անձը անյայտանայ:

Հրեաներու "փրկութիւն"ը այս աշխարհի կը վերաբերէր: Հին Կտակարանի մէջ "փրկութիւն" բառը կ՛ակնարկէ "ազգային ազատագրութիւն", "քաղաքական անկախութիւն" ու "թշնամիներէ ազատութիւն": Երկինք ու յաւիտենական կեանքի գաղափարը Հին Կտակարանի մէջ յիշուած են միայն Դանիէլի գրութիւններուն մէջ.

«Ու երկրի հողին մէջ բնացողներուն շատերը պիտի արթննան, ոմանք յաւիտենական կեանքի համար, և ոմանք ալ նախատինքի ու

յաւիտենական անարգանքի համար»--Դանիէլ ԺԲ.2:

Յիսուս Քրիստոսի ժամանակակից բոլոր հրեաները, բացի Փարիսեցիներէն, յաւիտենական կեանքի (յարութեան) չէին հաւատար:

Չրադաշտական կրօնքին մէջ կար յաւիտենական կեանքի պատկումը: Մարդ կը հասներ այդ երանութեան՝ բարի խորհրդածութեամբ, բարի խօսքերով և բարի գործերով: Փրկագործութեան միջնորդութիւն չկայ, Չրադաշտականութեան մէջ, մարդ ի՛նք կը գործադրէ իր փրկութիւնը:

«Մէկ Աստուած կայ ու նաեւ մէկ միջնորդ Աստուծոյ ու մարդոց միջեւ, մարդը՝ Յիսուս Քրիստոս, որ տուաւ Իր անձը իբրեւ փրկանք ամենուն համար»--Ա. Տիմոթ.Բ. 5:

Վերոյիշեալ համարին մէջ Յիսուս Քրիստոսի Միջնորդութիւնը հակադրուած է բոլոր հեթանոս կուռքերու և Հրէական Օրէնսդրութեանց դէմ: "Փրկութիւն" բառը Նոր Կտակարանի մէջ յիշուած է հարիւր անգամէ աւելի որուն կէսը կը յիշուի Չորս Աւետարաններուն մէջ:

Յիսուսի մահը (միջնորդութիւնը) փրկարա՛ր մահ է, հաշտեցնող մահ է, մահ մը որ վերջ կը դնէ մահուան:

Մեղքի «փրկութիւն»ը գաղափար մը չէ ուղեղին մէջ, զգացում մը չէ սրտէն արտաբխող, հայեցողութիւն մը չէ, այլ՝ կեա՛նք, ապրում և մարմնացող արտայայտութիւն, օրինակ՝ Մագդաղինէն ու Զակէոս մաքսապետը: Քրիստոնէութեան մէջ փրկագործութիւնը Աստուծոյ ներումն է մեղաւոր ու զղջացող մարդուն, որպէս սիրոյ արտայայտութիւն և վեհափառ Հայրութիւն: Փրկութիւնը մեքենական գործողութիւն մը չէ: Առանց դարձի փրկութիւն չկայ, փրկութիւնը միշտ կապուած է զղջման և դարձի հետ--Մատթ. Գ.2, Դ.17, Գործ. Բ.38

Քրիստոնէութեան մէջ Կուսական Ծնունդին կեդրոնական իմաստը ա՛յն է, թէ Աստուած Ի՛նք գործօն է մարդկութիւնը փրկագործելու աշխատանքին մէջ: Մարդկային արարչագործութեան կատարումը:

«Մի՛ վախնար, Մարիա՛մ, որովհետեւ Աստուծմէ շնորհ գտար: Ահա դուն պիտի յղանաս և որդի մը պիտի ծնիս ու անոր անունը Յիսուս պիտի դնես,....որովհետեւ ան պիտի փրկէ իր ժողովուրդը՝ իրենց մեղքերէն»--Ղուկ. Ա.30-31, Մատթ. Ա.21:

Ի՞նչ է փրկագործութիւնը

Փրկագործութիւնը՝ շարունակութինն է մարդ արարածին արարչագործութեան՝ աստուածանման ըլլալուն և Անոր միանալուն:

Աստուած Իր ստեղծագործութիւնը, մանաւանդ մարդ արարածին կառուցումը, կը ջանայ հասցնել իր կատարելութեան՝ լրումին:

Հպանցիկ ընթերցուղի մը համար, Աւետարանը կրնայ կարծուիլ, թէ Աստուած մարդ արարածը անմահ ստեղծած էր: Սակայն ո՛չ:

Աստուած հողաշէն մարդը պիտի աստուածացնէր, անոր յաւիտեան ապրելու կարելիութիւն պիտի՛ շնորհէր, բայց մարդ աճապարեց: Անչափահաս մարդ էակ (Ադամ) ինչպէս մեր արբունքի չհասած զաւակները կը կարծեն թէ ամէն բան գիտեն, կը փորձեն իրագործել

մղումնե՛րը իրենց կամքին ու կը սայթաքին, կր մոլորին ու կը թափառին (Անառակ Որդիին առակը)։ "Անմահ" բառին իմաստը "անմեռ" կը նշանակէ, այսինքն անկորնչելի և չփճացող։ Մինչդեռ Արարիչ Աստուած կ՛ըսէ աշխարհի գերագոյն արարածին.

«Քանզի այն օրը որ անկէ ուտես, անշուշտ պիտի մեռնիս»։

Տէր Աստուած շարունակելով Իր ազդարարութիւնը անչափահաս, սխալական իմաստուն նախամարդուն, կ՛ըսէ.

«Ահա Ադամ մեզմէ մեկուն պէս եղաւ՝ բարին ու չարը գիտնալու, և հիմա չըլլայ որ իր ձեռքը երկարէ ու կենաց ծառէն ալ առնէ և ուտէ ու յաւիտեան ապրի»։

Վերոյիշեալ ասութիւնը կ՛ապացուցանէ, թէ Ադամ իր աստուածակերպար շինութեամբ հանդերձ, ցարդ չէր ստացած յաւիտենական կեանք։ "Յաւիտենական կեանք"ը շփոթելու չենք "անմահութիւն" բառին հետ որովհետեւ միայն Արարիչ Աստուա՛ծ ունի անմահութիւն, ինչպէս Պօղոս առաքեալ կ՛ըսէ.

«Մինչեւ յայտնութիւնը Յիսուս Քրիստոսի՝ զոր իր ժամանակին յայտնի պիտի դարձնէ երանելին և միակ Հզօրը, թագաւորներու Թագաւորը և տէրերու Տէրը. ան՝ որ միայն ի՛նք ունի անմահութիւնը և կը բնակի անմատչելի լոյսի մէջ՝ զոր մարդոցմէ ոչ ոք տեսած է և կարող է տեսնել. անոր պատի՛ւ և զօրութի՛ւն յաւիտեանս։ Ամէն»--Ա Տիմ. Ջ. 14-16։ Ադամին մահկանացու ըլլալուն ստուգութիւնը կարդանք. Ծննդ. Բ.17, Գ.21-22։

Աստուած թէեւ վտարեց Ադամն ու Եւան դրախտէն, սակայն Ան Իր ամենողորմ սիրոյ արտայայտութիւնը ցոյց տուաւ, արդարութեան և ողորմութեան արտայայտիչ առարկայութեամբ, երբ Ղազարոսի գերեզմանին առջեւ Ան լացաւ Յիսուսի արցունքներուն ընդմէջէն յարուցանելով Ղազարոսը։ «Աստուած այնքա՛ն սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ, որպէսզի Անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայ»։

Աստուած Իր ստեղծած մարդկութիւնը չուրացաւ, չլքեց հողակուլ ճակատագրին որ ան վերջնական աւարը դառնայ մահուան, այլ տէ՛ր դարձաւ մարդուն ու ջանաց վերականգնել զայն, փրկե՛լ զայն մահուան ճիրաններէն։ Աննման է մարդ իբրեւ գեղեցկութիւն մարմնով, մտքով ու արուեստագիտութեամբ, բայց վաղը ան պիտի անշնչանայ և հող դառնայ։ Մարդ՝ լաւին ու բարիին ձգտելով հանդերձ, կը հետեւի վատին։ Աստուած կանգնած իւրաքանչիւր գերեզմանի վրան կը տառապի և կու լայ, որովհետեւ մարդուն ներկան անգոյ է, անցեալը անյայտ և ապառնին կասկածելի, պահ մը կը դեգերի, պահ մը կը փայլատակէ և դեռ երկունքերու բովէն չանցած անդարձ կը մեկնի։

Արարչագործութեան փառապսակը եղող մարդ էակը այս դժբախտութեան մատնուեցաւ, որովհետեւ իր "ազատ կամքը" (աստուածային կայծը) գործածեց իր բմահաճ մղումներուն համար։ Մահէն անդին հեռուն, հաւատացեալի մը համար հոգեւոր հայրենիք է, իսկ անհաւատի մը համար անբարբառ անծանօթ մը և գաղտնի մղձաւանջ։

Աստուածայայտնիչ Քրիստոսի փրկագործութիւնը, այս "անդարձ

մեկնումը" փոխակերպել է՝ «վերադարձ դէպի հօրենական տուն», դէպի յաւիտենական կեանք ու դէպի Աստուծոյ արքայութիւն:

Ապականած, թշուառացած ու խորթացած բանաւոր կաւը առանց գերբնական ներշնչումի հաւասար է անբան ու վայրագ գազաններու:

Ան միայն Աստուծոյ լծակցութե՛մբ և անոր շնորհիվով կրնայ իր կոչումը իրագործել այս աշխարհի վրայ:

Ինչպէ՞ս կարելի է կաւաշէն ճայնաւոր էակի, որ ղօղանջ մըն է անցաւոր ցայգալոյսէն մինչեւ վերջալոյս, դառնալ յաւերժական և ապրիլ յաւիտեան: Բրուտը իր շինած կաւ ամանները, կարասները և սափորները միանգամայն թրծուած չարտադրեր, այլ զանոնք շինելէ յետո՛յ է միայն, որ հնոցէն անցընելով կը պնդացնէ ու կը բարացնէ զանոնք: Ինչո՞ւ, որպէսզի անոնք չաւրուին ու փճացումի տոկան:

Նմանապէս ալ կամաշարժ բնութեամբ մարդատեսիլ էակներ, յաւերժութեան ու յաւիտեան կեանքի ծրագրով ստեղծուած, աստուածային ու աստուածանման դառնալու արարածներ էին: Ուխտամոռաց Ադամ փառամոլութեան կարթով բռնուած աճապարեց ու մտքի մռայլ կուրութեամբ ջանաց նմանիլ Աստուծոյ ի՛ր զարտուղի հնարամըտութեամբ՝ «բարիի ու չարի գիտութեան» ճգտումը, փորձութիւնը իրագործելով: Փրկագործութիւնը Նոր Կտակարանին մէջ: Զորս Աւետարանները կը ներկայացնեն Յիսուս Քրիստոսի առաքելութիւնը որպէս աշխարհի Փրկիչը և մեղքերու ներում Շնորհողը:

«Որովհետեւ մարդու Որդին եկաւ փնտռելու և փրկելու կորսուածը»--Ղուկ. ԺԹ.10:

Յիսուս Քրիստոսի առաքելութեան յատկանշական վարդապետութիւնը, որ Ջինք կը զանազանէ նախորդ մարգարէէն, ազգայի՛ն ըլլալէ աւելի ուղղուած է աշխարհամարդ մեղաւորներուն, մոլորածներուն և Դրախտէն վտարուածներուն: Անոր հրաւէրին մեղանուշ ճայնը կ՛արձագանգէ յաւերժօրէն ու կ՛ըսէ.

«Եկէ՛ք ինձի, բոլոր յոգնածներ և բեռնաւորուածներ, և ես պիտի հանգստացնեմ ձեզ»:

Յիսուս Քրիստոսի յայտնացուցած մօտեցումը հանդէպ մեղաւորներու, թէ՛ եզակի է ու թէ՛ անզուգական: Ոչ միայն հեթանոս կրօնական վարդապետութեան մէջ չկայ վերոյիշեալ մխիթարական յոյս ու հրաւէր, այլ չկայ նաեւ Յիսուսի ժամանակակից հրեայ Ռաբբինական մտածողութեան մէջն իսկ: Յիսուս կ՛ըսէ.

«Առողջներուն բժիշկ պէտք չէ, այլ՝ հիւանդներուն. և ես չեմ եկած կանչելու արդարները, այլ՝ մեղաւորները»
--Մար. Բ.17:

Վերոյիշեալ համարին մէջի "արդարներ" բառը կ՛ակնարկէ փարիսեցի արդարները ու ո՛չ անճնազոհ ու խոնարհ արդարները:

Քրիստոսի այս աննախընթաց մօտեցումը մեղաւորներու հանդէպ, պատճառ դարձաւ որ հրեայ կրօնապետները Իր դէմ ճակատին:

Որովհետեւ Յիսուսի յայտնաբանած փրկագործութիւնը ուղղակի կը հակադարձէր Իր ժամանակակից կրօնաւորներու հոգեմտաւոր վարդապետութեան, որ առարկայականօրէն կը տեսնենք փարիսեցիի

ու մաբսաւորի առակին մէջ, ուր Ան կ՛ըսէ.

«Փարիսեցին մէկ կողմ կեցած էր և ինքնիրէն այս աղօթքը կ՛ընէր. "Աստուած իմ, գոհութիւն եզի, որ ես նման չեմ ուրիշ մարդոց, ինչպէս յափշտակողները, անիրաւներն ու շնացողները, և կամ ինչպէս այս մաբսաւորը. այլ շաբաթը երկու անգամ պահիմ կը բռնեմ և իմ բոլոր ստացուածքներէս տասանորդը կու տամ":

Իսկ մաբսաւորը մէկ կողմ կեցած էր և չէր իսկ ուզեր իր աչքերը երկինք բարձրացնել, այլ կուրծքը կը ծեծէր ու կ՛ըսէր. "Աստուած, ներէ՛ ինծի՝ մեղաւորիս":

Կ՛ըսեմ ձեզի, մաբսաւորն է որ արդարացած տուն գնած և ոչ թէ Փարիսեցին. որովհետեւ ով որ կը բարձրացնէ իր անձը՝ պիտի խոնարհի, և ով որ կը խոնարհեցնէ իր անձը՝ պիտի բարձրանայ»--Ղուկ. ԺԸ.10-14:

Քրիստոսի աստուածայայտնութեան մէջ մեզի կը մատուցուի Աստուծոյ անապական սէրն ու ողորմութիւնը որպէս Հայրական սիրո՛յ արդարութիւն, ներում ու մեղքերու թողութիւն: Աստուած կը ջնջէ մեղաւորին պարտքը երբ ան զղջումի ու ապաշխարանքի խոնարհութեամբ և գիտակցութեամբ կու գայ խնդրելու իր փրկագործուիլը: Այսպիտի խնդրանք մը, կը դառնայ աղօթք վստահութիւն ու ապաւինութիւն Անոր անճառելի սիրոյն ու ողորմութեան, ու ո՛չ մարդու հնարամտութեան ու բարեգործութեան:

Վերոյիշեալ առակը, հազարաւոր տարիներէ ի վեր, մարդկային կրօնազգացական վիճաբանութիւն և բանակռիւ եղած է կազմակերպուած կրօնական հաստատութեանց մէջ: Սոյն պատճառաւ բաժնուեցան Բարեկարգուած եկեղեցիները Կաթոլիկ Եկեղեցիէն:

Բանակռիւը որ սկսած էր կաթոլիկ համեստ ու խղճամիտ վանականի մը (Մարթին Լուտէր) փրկագործութեան վարդապետութեան որոնումով, դարձաւ դատապարտութիւն, 30 տարիներու պատերազմ, վրէժխնդրութիւն ու բաժանում:

Յաղթանակողը եղաւ Սատանան:

Սոյն բանավէճը եթէ այսօ՛ր տեղի ունենար, աւելի դրակա՛ն արդիւնաբերութիւն պիտի ստեղծէր փոխանակ ժխտականի, կեանքի կորուստի և աւերածութեան:

Բանավէճին կեդրոնական նիւթը, հարցը կամ առարկան, "Աստուծոյ Արդարութիւնն" էր: Այլ խօսքով, մարդ էակ ինչպէ՞ս կ՛արդարանայ՝ կը փրկուի Աստուծոյ արդարադատ ատեանին:

Հրէական օրէնսգիտութեամբ մարդ չէր կրնար արդարանալ (փըրկըւիլ) իր մեղքերէն: Պօղոս առաքեալ որ հմուտ փարիսեցի մըն էր նախ քան հանդիպումը Քրիստոսի, կը գրէ ըսելով.

«Ոչ մէկ մարմնաւոր էակ պիտի արդարացուի Օրէնքի գործերով» --Գաղ. Բ.16:

Յաւիտենական Կեանքի ճամբան բացող Քրիստոս, Իր աղօթքներով, բարոզութիւններով ու առակներով, մարդկային կեանքը հիմնովին փոխող վառ իրականութիւն մըն է, մանաւանդ "Անառակ

Որդիի" առակին պատմուածքովը:

Անառակ որդին մեղքերու թողութիւն ստացաւ, որովհետեւ հաւատա՛ց հօրը սիրոյն, հայրն ալ հաւատք ունէր որ իր որդին հաւա՛տք ունի ի՛ր հօրը սիրոյն վրայ: Հօր և որդւոյն, իրարու վրայ ունեցած հաւատքը արդարացուցիչ սեպուեցաւ հաշտութեան:

«Մարդ հաւատով կ՛արդարանայ"--Հռոմ.Գ.28:

«Արդարացածները՝ հաւատով պիտի կենսատրուին»:

«Արդարութիւնը իշխանութեան հիմն է»--Արիստոտել:

Արդարութիւնը արտացոլումն է տիեզերական Հոգիին՝ Աստուծոյ, իսկ դիւանագէտներու համար, արդարութիւնը շատ հասարակ բառ մըն է և խորհրդանիշ՝ չարաշահութեան և խաբէութեան: Հին Կտակարանին մէջ այլաբանականօրէն փրկագործութիւնը լուսաբանող ու հասկցնող ասութիւն մը կայ Սաղմոսաց գրքին մէջ, որ կ՛ըսէ.

«Ողորմութիւնը ու ճշմարտութիւնը իրարու պատահեցան,
Արդարութիւնը ու խաղաղութիւնը իրար համբուրեցին»--Ջե.10:

Արդարութիւնն ու խաղաղութիւնը իրար կը համբուրեն մի միայ հաւատքի ու փոխ վստահութեան վրայ, այնպէս ինչպէս "Անառակ Որդին" հաւատք ունէր իր հօր սիրոյն վրայ, ու հայրը վստահութիւն ունեցաւ իր որդու՛յն անկեղծ զղջումին վրայ:

Ինչո՞ւ զղջում՝ ու ոչ միա՛յն խոստովանութիւն:

«Առանց մեղքի գիտակցութեան չկայ խիղճ, առանց խղճի չկայ մեղքի գիտակցութիւն, իսկ առանց այս երկուքին չկայ զղջում և բարիք գործելու կամեցողութիւն»

--Կ՛ըսէ Վազգէն Ա. Կաթողիկոս,

Որովհետեւ Քրիստոնէութիւնը, ճակատագիրը կը մերժէ ու կ՛ընդունի զղջումով և ապաշխարութեամբ ազատուիլն ու փրկուիլը:

Զղջումը կ՛արժանաւորուի երբ աղօթողը ի՛ր հոգիին ներկայութեամբ և բառերուն իմաստը ըմբռնելով կ՛աղօթէ ապաշխարանքի և իսկական զղջումի հոգիով:

Յայտնութիւններ և նոյնիսկ խոստովանութիւններ անարժէքեն չզղջացող մեղաւորի մը համար, որովհետեւ բազմաթիւ խոստովանութիւններ տեղի կ՛ունենան ամէն օր դատավարութիւններու ընթացքին: Սոյն խոստովանութիւնները չարաշահութեան ու խաբէութեան համար տեղի կ՛ունենան: Ապացո՞յց:

Ոճրագործներ ու բռնաբարողներ երբ արձակուին բանտէն անմիջապէս կը գործեն նոյն վայրագ ոճիրները, հակառակ որ յաճախ խոստովանած են իրենց մեղքն ու յանցանքը դատարանի արդարութեան դահլիճին մէջ: Հոգեբանական սոյն պատճառաւ, Յիսուս խոստովանութիւն չի պահանջեց Պետրոս աշակերտէն Իր յաղթական Յարութենէն յետոյ, այլ հարցում մը ուղղեց անոր ըսելով.

«Սիմո՛ն Յովնանի, կը սիրե՞ս զիս աւելի քան անոնք»:

Մի միայն փոխադարձ ՍԷՐՆ է, որ վստահութիւն կը ներշնչէ ու կ՛արժանանայ փրկագործութեան ու ներումի, ինչպէս մեր Տէրը Յիսուս ըսաւ Փարիսեցի Սիմոնին, մեղաւոր կնոջ մասին.

Ուստի կ՛ըսեմ քեզի, թանի զիս շատ սիրեց՝ ներուած են անոր բազմաթիւ մեղքերը : Որովհետեւ անոր որ աւելի կը ներուի՝ անիկայ աւելի սէր ցոյց կու տայ, իսկ անոր որ քիչ կը ներուի՝ աւելի քիչ կը սիրէ: Եւ ըսաւ այն կնոջ.

«Քու մեղքերդ ներուած են քեզի: Քու հաւա՛տդ քեզ փրկեց, գնա՛ խաղաղութեամբ»--Ղուկ. Է.47-50:

Ջղջումն ու ապաշխարանքը այն հնոցն է, ուր մարդ կ՛անդրադառնայ թէ իր հողաշէն միջոցներով հնարաւոր չէ աստուածային ծրագիրը կատարել: Հետեւաբար կը հաւատայ, կը յանձնուի ու կը վստահի Աստուծոյ անսպառ սիրոյն ու Անոր ողորմութեան:

Որովհետեւ Աստուծոյ սէրը, սպառելով կը դառնայ անսպառ:

Մեղաւորը որ կը զգայ իր մեղքը, աւելի մօտ է փրկութեան քան բարեպաշտը որ կը պարծենայ իր բարի գործերով: Աստուծոյ սէրը ոսկի բանալին է արքայութեան, իսկ մեղաւորին զղջումը՝ գինը փըրկութեան:

«Չկայ փրկութիւն ուրիշ մէկու միջոցով, որովհետեւ երկինքի տակ չկայ մարդոց մէջ տրուած ուրիշ անուն, որով կարելի ըլլայ մեր փրկութիւնը»--Առաք. Դ.12:

Ինչո՞ւ ուրիշ մէկու միջոցով փրկութիւն չկայ: Որովհետեւ հողաշէն մարդ արարածը կը տեսնէ զԱստուած միա՛յն Յիսուսի՛ կեանքի՛ն մէջ, Անոր մէջէն կը դիտէ և Անոր միջոցով կը ճանչնայ զԱստուած: Սուրբ Պատարագի պահուն ոչ միայն կը կերակրուինք Քրիստոսի միջոցով, այլ կը հաղորդուինք Անոր հետ ու մասնակից կ՛ըլլանք Իրեն: Կը մտերմանանք անձնաւորութիւն և հեղինակութիւն եղող Արարիչ Աստուծոյ հետ:

Հաղորդուիլ կը նշանակէ ներշնչուիլ յաղթական Յարուցեալին հետ ու տեսնել թափուր գերեզմանը:

«Քրիստոսի Յարութիւնը կը մնայ գագաթնակէտ իմաստով ամենէն փառապանծ և ներշնչող տօնը, փառապսակը Քրիստոսի կեանքին և կտակին»:

Յիսուս Քրիստոսի Անձնաւորութիւնն է որ պիտի փրկագործէ զղջացող ապաշխարող մեղաւորը: Մարիամ Մագթաղենացին կ՛ապաշխարէ, կը զղջայ, կու լայ դառնօրէն և ոտքի կանգնելով կռնակ կը դարձնէ իր անառակ կենցաղին:

Ի՞նչ է մարդ էակին դե՛րը փրկագործութեան մէջ:

Կարելի չէ փրկուիլ առանց ցաւի ու պատարագի, այլ խօսքով պարտ ենք մասնակցիլ Քրիստոսի Խաչելութեան: Ի՞նչպէս:

Ղունկիանոս խաչքամող Հարիւրապետը ունեցաւ հոգեկան կերպարանափոխութիւն Խաչին պատուանդանին և դարձաւ առաջին

հաւատացեալ հեթանոսը և նահատակը: Ան կռնակ դարձուց հեթանոս հաւատալիքներուն ու նուիրեց իր անձը ամբողջապէս Անոր, որ ըսաւ.

«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ՚ընեն»:

Երբ հաւատքը կեանքի՛ գործօն ապրումի փոխակերպուի, ոչ մեղքը ու ոչ մահը չի կրնան այդ կեանքը կալանաւորել:

«Մենք բոլորս ալ, որ բաց երեսով Տիրոջ փառքը կ՚արտացոլացնենք հայելիի մը պէս, նոյն այդ պատկերով կը փոխակերպուինք՝ հետզհետէ աճող փառքով մը: Եւ այդ փոխակերպումը Տիրոջ Հոգին է որ կ՚իրագործէ»: Մի միայն երբ վերոյիշեալ փոփոխումը (conversion) տեղի ունեցած է մեր էութեան ու փորձառական կեանքի մէջ այն ատեն իրաւացիօրէն ու Աստուծոյ փառքին համար կրնանք ըսել. «Ես փրկուած եմ»: Իսկական "փրկուած" մեղաւոր մը "խօսքով" վկայելու ժամանակը չունի, որովհետեւ իր կենցաղավարութիւնը պիտի վկայէ փրկուած ըլլալը...:

Փրկութիւն ստացող մեղաւորը փոխուած է ձեւով, ձգտումով, և նպատակադրումով: Ան փոխուած է մինչեւ իսկ զգալու, յուզուելու, մտածելու, տեսանկիւնի՛ն մէջ: Աթաթուրքի երկրին մէջ մարդիկ պարտադրաբար գլխարկ փոխեցին, բայց չկրցան գլուխ փոխել:

Քսաներորդ Դարու մէջ անհամար են անոնք, որոնք կ՚ըսեն. «Ես փրկուած եմ», սակայն իրենց ներքին մարդը չէ՛ փոխարկուած (converted) չէ եղած: Փրկագործութիւնը մեքենական գործողութիւն մը չէ: Առանց դարձի փրկութիւն չկայ, փրկութիւնը միշտ կապուած է զղջման և դարձի հետ--Մատթ. Գ.2, Դ.17, Գործք. Բ.38:

Կատարել ճշմարտութիւնը՝ ապաշխարած ըլլալ, փրկուած ըլլալ, դարձի եկած ըլլալ, ո՛չ թէ սոսկ զայն մտքով հասկնալ է, խօսքով արտայայտուիլ է, կամ գիրով դրոշմել, այլ՝ կեանքով և գործով ապրիլ, ու ի՛ հարկին անձը նուիրել ու նահատակուիլ է ի սէր Քրիստոսի: Մեծ եղեռնին, մէկ ու կէս միլիոն մեր ազգակիցները ազատ էին ժամանակաւորապէս փրկելու իրեն կեանքը հաւատափոխ ըլլալով բայց անոնք նախընտրեցին մեռնիլ քան իրենց հաւատքը ուրանալ:

Անոնք իրենց չարչարանքո՛վ, անօթութեա՛մբ ու զրկանքո՛վ վկայեցին իրենց յաւերժօրէն փրկուած ըլլալը: Մենք այսօր ինչո՞վ և ի՞նչպէս կը վկայենք մեր հաւատքը: Ժամանակն է որ զգայական հաւատքը փոխարկենք իմացական և փորձառակա՛ն հաւատքի:

Քրիստոսի Ծնունդը, առաքելութիւնը, Խաչելութիւնը, Յարութիւնն ու Ձրի փրկագործութիւնը ո՛չ ենթադրութիւն է, ո՛չ իմաստասիրական եզրակացութիւն, ոչ բարոյագիտական պատուէրներ ու ոչ ալ խորհրդաբանական աճպարարութիւններ են, այլ դէպք և անհերքելի ու աննախընթաց իսկութիւններ:

Հին Կտակարանի մէջ աստուածայայտնութիւնը կը սկսի Մովսէսի օրէնքներով, կը զարգանայ Սաղմոսներու մէջ, կը բարձրանայ և կը յառաջդիմէ երկնաբարձ գագաթներ մարգարէութեան մէջ ու գերագոյն կատարին կը հասնի Յիսուսի Մարդեղութեամբ, Անոր ապրումով և զոհողութեամբ:

Աստուած եղած էր ջունչ, եղած էր ճայն, եղած էր երեւում:

Քրիստոսով՝ Անոր Մարդեղութեամբ Ան եղաւ Մարմին:

Քրիստոնէութիւնը Աստուծոյ Մարդեղութեան, և մարդու առաւել փրկութեան կրօնքն է: Մարդեղացեալ Յիսուս բացաւ զոհողութեան գերագոյն ճամբան, արիւնի ու Գողգոթայի:

Մարդեղացեալ (Բանն) Աստուծոյ հանդիպող անճ մը կը ստանայ նոր բնութիւն և նոր անուն: Սիմոն՝ Յովնանի որդին կ՛ըլլայ «Պետրոս»"Նոր ծնունդ" մը Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութեամբ՝ Աստուած ներկայ եղաւ մարդուն մէջ, ուստի կրնայ ներկայ ըլլալ մեր մէջն ալ, որ փրկագործութիւնն է: Քրիստոսի Մարդեղութիւնը այն լուսաճաճանչ կամուրջն է, որ կը միացնէ Արարիչը՝ արարածին: Ինչո՞ւ փրկագործութիւնը հաւատով է:

Վերլուծութեան և «բանականութեան» ամենամեծ երեւոյթներէն մէկը հաւատա՛լն է, հաւատալ Աստուծոյ գոյութեան և Անոր Հայրութեան: Քրիստոնեայի մը դերը՝ հաւատալ, տառապիլ և սպասել է:

Աստուած ներթափանցելով և ներխուժելով մարդկային կեանքը կը կերպարանափոխէ և կ՛ուղղէ մարդը դէպի բարին ու ճշմարիտը:

Այս փոխարկումը տեղի կ՛ունենայ մարդ էակին մէջ ազատ կամքի գործադրումով՝ հաւատալով:

«Յիսուս իրեններուն եկաւ, բայց իրենները չընդունեցին զայն:

Իսկ անոնք որ ընդունեցին զայն՝ իշխանութիւն տուաւ անոնց ըլլալու Աստուծոյ որդիներ, անոնց՝ որոնք կը հաւատան իր անունին» --Յով. Ա.10-12:

Հաւատալ ու սիրել այն զոյգ ճառագայթարճակ շողերն են, որոնք կը սրբացնեն մարդը և տեսանելի կը դարձնեն Անտեսանելին:
Հաւատալ՝ խորհուրդի մը տիրացումն է որուն ստուգութեան փորձանիշը ինքն իր մէջն է: Ստուգութեան անդիմադրելի զգացումն է որ խանդավառ կը դարձնէ բրիստոնեան: Կը հաւատանք թէ յետ մահու ու յարութեան, մեր երկրաւոր անճնականութիւնը նոյնութեան որոշ դրոշմով մը պիտի գոյատեւէ:

Յիսուս Քրիստոս ըսաւ,

«Եթէ հաւատաս՝ Աստուծոյ փառքը պիտի տեսնես»--Յով. ԺԱ.40:

"Հաւատալ" կը նշանակէ՝ հաւանիլ, վստահիլ և ընդունիլ Աստուծոյ իշխանութիւնը: Վստահիլ Աստուծոյ խնամակալութեան:

--Մատթ. Զ.2 Ղուկ. ԺԲ.22-31:

Հաւատքը կը բանայ անսահման կարելիութիւններ մարդու համար: Հաւատալ կը նշանակէ նոյնանալ թէ Հաւատացածին և թէ բոլոր հաւատացեալներուն հետ. որոնք կը հաւատան Քու Հաւատացածիդ՝ Աստուծոյ: Եթէ կը հաւատանք Աստուծոյ, պարտական ենք վստահիլ ու սիրել նաեւ բոլո՛ր անոնց որոնք կը հաւատան: Յովհաննու Աւետարանին մէջ առաքեալը կը շեշտէ "հաւատալ"ը աւելի քան "հաւատք"ը:

Որովհետեւ հաւատքը կրնայ միայն "գիտութիւն" մը ըլլալ, իսկ "հաւատալ"ը գործո՛ն արարք մըն է: Առաքեալներու վկայութիւնը

հաւատալի դարձաւ, որովհետեւ իրե՛նք կը հաւատային:

Հաւատալու համար միայն միտք չի բաւեր, այլ տեսութիւն ու հոգեկան լուսաւորում ալ հարկաւոր է: Ինչո՞ւ, որովհետեւ Քրիստոնեայ ենք առանց Քրիստոսի հաւատալու: Եկեղեցական ծէսերը կ՛ընենք առանց այդ խորհուրդները ապրելու: Ժամ կ՛երթանք առանց երեսնիս խաչակնքելու: Ի՞նչ է հաւատալու նշանը: գրել նաեւ սիրոյ մասին Ա Յով. Ա. 3-6

Սիրոյ մարմնացումը մարդացեալ Քրիստոսն է:

Հաւատալու առաջին նշանը աղօթելն է: Անշուշտ թէ հաւատքի կարի՛քը կայ թէ Աստուա՛ծ գոյ է. նո՛յնպէս հաւատալո՛ւ պէտքը կայ, թէ Ան գոյ չէ: Հաւատալու կարողութիւնը չգործածող մարդիկ բթացած հաւատքներ, խանգարուած հաւատքներ, ժխտական հաւատքներ և այլասերած հաւատքներ կը տածեն:

Հաւատալու փորձառութիւնը ոչ միայն հակասող չէ բանականութեան, այլ կ՛անցնի գերադասելով զայն: Հաւատալու զօրոյթը, ո՛չ թէ հաւատքի՛ մէջն է, այլ չհաւատալո՛ւ ազատութիւնը ունենալով հանդերձ, հաւատալո՛ւն մէջն է: Հաւատամքով բանաձեւուած հաւատքը հայ ժողովուրդին համար կեա՛նք (փրկութիւն) եղած է աւելի քան տրամախոհական մտածողութիւն: Ուստի դիմենք դէպի կեանք, դէպի աղօթարան, դէպի լոյս առաւօտ հաւատքով և լաւատեսութեամբ:

Յեղափոխական Համբարձում Պոյաճեան (մեծն Մուրատ 1860- 1915) կախաղանի սիւնին առջեւ ծնրադիր աղօթեց, ըսելով.

«Տէ՛ր, ներէ ասոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կը գործեն» --ականատեսի մը վկայութիւնն է:

ա.--Աղօթէ՛ ով հայորդի:
բ.--Աղօթէ՛ սրտալի և հոգեթով բառերովը քու հայրերուդ:
գ.--Աղօթէ՛ որպէսզի բացուի՛ս Աստուծոյ և լեցուիս Աստուծմով:

Ծարականներու երգեցողութիւնը յուզմունք է, աղօթք է, ինքնավերացում է: Քրիստոնէութեան մէջ աղօթքը արտայայտութիւնն է հոգեկան զօրեղ տենչի, սթանչացման, վիշտի, թախիծի, դէպի Մեծ Զօրութեան առաջ, որ աղօթողին համար կենդանի է, կատարեալ և պատրաստ է օգնել:

Աղօթքը կ՛արժանանայ իր լման զօրութեան, երբ աղօթող անձը հրաժարի իր բոլոր պիղծ մտածումներէ, ատելութենէ, վրէժխնդրութենէ և անմաքուր խորհուրդներէ սրբութեամբ, ներողամտութեամբ և անձնուրացութեամբ: Աղօթքը կը ծնանի հերոսներ, կը կերտէ ազատարարներ, կը դարբնէ նուիրեալներ ու կ՛արժեւորէ յաւերժացողներ:

Աղօթքը զէնքն է անզէն հաւատացեալին:

Հաւատալու երկրորդ նշանակը՝ Սիրե՛լ է:

Սիրել, յանձնառութիւն է, այսինքն պարտականութեան ստանձնում: Յիսուս որքա՜ն շատերը սիրած է և կը սիրէ, բայց ի՜նչ օգուտ, երբ անոնք Զինք չեն սիրեր: Յիսուս ամբողջ աշխարհը սիրեց, և անոր

համար խաչը յանձն առաւ, բայց աշխարհ Զինք մահուան դատապարտեց:

«Սիրել եղբայրը աւելի մեծ է ման մարգարէութեան շնորհը, աւելի բարձր ման առաքելութեան կոչումը, աւելի պատուական ման մարտիրոսներու պատիւը, և աւելի պատուարժան ման միւս բոլոր առաքինութիւնները»

կ՛ըսէ Ս, Յովհան Մանդակունի (420-490):

«Բառեր կարեւորը չեն, այլ ապրող ու շնչող հաւատքը, նման այն զոյգերուն՝ որոնք կ՛ապրին միասին ու կը սիրեն զիրար, և յաճախ խօսիլը կը նկատեն անկարեւոր. որովհետեւ երբեմն նայուածք մը, ժպիտ մը և ձեռքի սեղմում մը աւելի շատ բան կ՛ըսեն ման որեւէ խօսք»--Նուրհան Արբեպիսկոպոս:

Ի՜նչ փառք ու փրկութիւն, բռնել ու չթողուլ աստուածային բարերար Ջեռքը, այդ հրաշագործ ու ամենասուրբ Ջեռքը, որ գթառատ՝ կու տայ ու կը մոռնայ, կը փրկէ ու կը գոհանայ, կը նախատուի ու կը ներէ, և ցոյց տրուած ապերախտութիւններու հակառակ՝ չի զրկեր մեզ Իր աստուածային շնորհներէն ու պաշտպանութենէն:

Մի՛ սպասեր սիրուիլ, կրնա՞ս սիրել, սիրէ՛:

Մի՛ ակնկալեր առնել, կրնա՞ս տալ՝ տո՛ւր

Մի՝ սպասէր փնտռուիլ, կրնա՞ս փնտռել. փնտռէ՛:

«Ով որ կ՛ըսէ, թէ զԱստուած կը սիրէ, բայց իր եղբայրը չի սիրեր, ստախօս է»: Ահա՛, այսպիսի յորդորներով Հայրապետը զգուշացուց ժողովուրդը ծայրայեղ աշխարհապաշտութենէ որ հոգին կը մթագնէ:

«Ով որ զԱստուած կը սիրէ, պէտք է իր եղբայրն ալ սիրէ»
--Ա. Յով. Դ.21:

Պօղոս առաքեալ կ՛ըսէ:

«Եթէ մարդոց և հրեշտակներուն լեզուները խօսիմ, բայց սէր չունենամ, ինչ տարբերութիւն կ՛ունենամ պղինձէ շեփորէն որ կը հնչէ, կամ ծնծղաներէն որ կը ղօղանջեն: Եւ եթէ մարգարէութեան պարգեւը ունենամ և կարենամ բոլոր խորհուրդներու խորքը թափանցել և հասնիմ ամբողջական գիտութեան և նոյնիսկ լեռները տեղափոխելու չափ, զօրաւոր հաւատք ունենամ, բայց սէր չունենամ՝ ոչինչ կ՛արժեմ»:
--Ա. Կորն.ԺԳ-1-2

Փրկագործութիւնը ինչո՞ւ հաւատքով է:

Յիսուս Քրիստոսի շնորհած փրկագործութիւնը և մեղքերու թողութիւնը կը ստացուի մի միայն հաւատալով ու վստահելով Անոր սիրոյն, ճշմարտութեան և անձնանուիրումին: Որովհետեւ հերոսութիւններ ու բաջագործութիւններ հաշուագիտութեան, ցուցակագրութեան և փաստարկութեան արդիւնքներ չեն, այլ սիրոյ և անսակարկ ու անվհատ զոհողութիւններու: Քրիստոնէութիւնը կառուցուած է Յիսուս Քրիստոսի զոհաբերութեան խորհուրդին վրայ: Հրեաները նշան

կ՛ուզեն, Յոյները իմաստութիւն, իսկ առաքեալները կը քարոզեն «Խաչեալ Քրիստոսը» անձնազոհութիւն: Ս. Պատարագը իր բառացի իմաստովն իսկ կը նշանակէ զոհաբերութիւն: Շատեր կ՛ուզեն Յարութիւնը, սակայն՝ առանց Խաչի զոհաբերութեան (հաւատալու):

Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը բխելու է ոչ թէ մեր անձնական լրումին համար, այլ՝ Աստուծոյ զոհաբերութեան, թողութիւն տալու կարողութեան, հանդէպ մարդուն ունեցած վստահութեան և հաւատքին համար:

Մարզադաշտի մը վրայ մարզիկներ կը մասնակցին զանազան մրցումներու: Այդ մարզիկներէն ո՛չ մէկը փաստացի ապացոյցը ունի թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ ախոյանը: Մարզիկներուն ունեցած միակ գրաւականը՝ իրենց ՀԱՒԱՏՔՆ է: Քննութեան մասնակցող աշակերտներ ի՞նչ ապացոյց ունին թէ պիտի յաջողին, պիտի կարենան պատասխանել իրենց ուղղուած հարցումներուն: Աշակերտներուն ունեցած միակ ապացոյցը, իրենց հաւա՛տքն ու վստահութիւնն է իրենց զոհաբերած երկար ժամերու ուսումնասիրութեան: Սակարանի մէջ տեղի ունեցած բոլո՛ր դրամական փոխառութիւնները հաւատքի վրայ հիմնուած են: Հիւանդ մը դարմանումի համար բժիշկի կը դիմէ:

Բժշկին ախտաճանաչումն ու յանձնարարութիւնը ընդունելի կը դառնայ հիւանդին, մի միայն հաւատքի ու վստահութեան առաքինութեան վրայ:

Մեր նախահօր Ադամի և Եւայի մեղանչումը գործադրուեցաւ հաւատքով: Անոնք զոհը դարձան խաբեբայ և Աստուածընդդէմ Սատանային: Հաւատաւոր ու անձնանուէր առաքեալներ կը զգուշացնեն մեզ, ըսելով

«Չարին գալուստը Սատանային ներգործութեամբ է՝ ամենայն զօրութեամբ, նշաններով, խաբէութեան զօրաւոր գործերով և անիրաւութեան բոլոր պատրանքներով»--Բ. Թես. Բ. 9:

> «Արթուն կեցէ՛ք, հսկեցէ՛ք, քանի որ ձեր ոսոխը՝ Սատանան, կը մռնչէ առիւծի նման, կը շրջի և կը փնտռէ թէ զո՛վ կլլէ»--Ա. Պետ. Ե.8:

Սատանան իր խաբէական ու սնոտիապա՛շտ հաւատքի հրապոյրով իրեն ենթարկեց մարդ արարածը: Մարդ էակին անկումը, դժբախտութիւնը, ցաւն ու մահը աշխարհ մտաւ ժխտակա՛ն հաւատքով՝ վստահելով ուխտադրուժ ու սեղանանենք Սատանային: Յիսուս Քրիստոս կը ներկայանայ աշխարհի, Իր ճաճանչագեղ սիրոյ հայեացքով ու բազկատարած Խաչի վրայ կը խնդրէ, կ՛աղաչէ Հայր Երկնաւորէն, ըսելով.

«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ՛ընեն»:

Մարդկութիւնը կանգնած է կեանքի ամենաճակատագրական խաչմերուկին առջեւ, բուէարկելու իր ազատ կամքով՝ ժամանակաւո՞ր կեանքը, թէ անժամանցելին: Սատանան կը խոստանայ գիտութեան մեծամտութիւն, հեշտութիւն, փառամոլութիւն ու զուարճութիւն, իսկ Քրիստոս կ՛ուխտէ տալ կեանքի յաւերժութիւն, արդարութիւն, իրա-

ունիմ, խաղաղութիւն և փրկութիւն: Մարդուն կը մնայ իր ազատ կամքով ընտրա՛նք մը, որ պիտի որոշէ իր յաւերժութիւնը:

Այս յաւերժական ընտրութիւնը կախեալ է իր հաւատքէն և ունեցած վստահութենէն՝ Քրիստոսի, կամ թէ Սատանայի:

Ինչպէս բաղաբական ընտրութիւններուն մէջ ճուէ՛ն է կարեւորը, սիրա՛ծ կուսակցութիւնն է արժէքաւորը, նոյնանման է նաեւ ՀԱՒԱՏՔԸ մեր փրկագործութեան իրագործումին մէջ: Մարդ համոզումով ու զղջումով կը շահուի, ու ո՛չ բռնատիրութեամբ ու պատժամիջոցներով: Բոլոր անոնք, որոնք կը սխալին գերագոյն հարցերու մէջ, ոչ թէ արժանի են ատելութեան, այլ կարեկցութեան:

Ինչպէս կը տեսնենք Արեւմտեան երկիրներու մէջ, որ կառավարութիւններ ու պետութիւններ, Ֆրանսական Յեղափոխութեան նման "կիլոթինի" արիւնայեղ վայրագութեամբ չեն փոխանցուիր, այլ ճուէով, "անձի մը ազատ հաւատքով", նոյնպէս Արարիչ Աստուած կ՛ուզէ, որ մարդ էակ իր անբռնաբարելի կամքով, անձնանուէր հաւատքով ու անձնուրաց վստահութեամբ յանձնուի Իր Հայրական սիրոյն և յուսայ Անոր անտարակուսելի խոստում փրկագործութեան:

Այսպէս ըրաւ մեր Տէրը Քրիստոս երբ ըսաւ.

«Հա՛յր իմ, եթէ կարելի է, այս բաժակը թող անցնի ինձմէ, բայց ոչ թէ իմ կամքս, այլ քու կամքդ թող ըլլայ:

Աստուած կը փափաքի մեր վերադարձին, Ան ալ յոյսով մը կը սպասէ, որ մենք վերադառնանք Իրեն: Այսպիսի աստուածահրաշ փըրկագործութեան մը համար ապրեցան մեր Սահակ կաթողիկոսները, Ս.Մաշտոցները, գրեցին Ս.Նարեկացիները, երգեցին Ս.Ներսիսեանները ու նահատակուեցան մեր անմոռանալի Յիսուսասէր մարտիրոսները:

Ասոնց բոլորն ալ աստուածաբաններ ու կրօնագէտներ չէին:

Մեր նահատակներուն մեծամասնութիւնը պարզ և համեստ, անպաճոյճ գեղջուկներ էին: Մէկ բան ունէին միայն՝ մանանեխածիլ հաւատք: Պզտիկ գանակով, բայց որակով տիտանական, որովհետեւ հաւատքը մեթրոյով չի չափուիր, այլ որակով: Հնդկնկոյզի չափ սերմ մը հաւասար է անտեսանելի հունտի մը զօրութեան, որովհետեւ երկուքն ալ կեանք բուսցնող զօրութիւն կը պարունակեն: Ա՛յս է պատճառը որ Աստուած կը խնդրէ մեզմէ միայն ՀԱՒԱՏՔ:

Ան հաւատքին չափը չէ՛ սահմանած:

Ուստի ծնրադիր ու աղաջանօք միացնենք մեր հոգիները լուսնոտ տղուն հօր նման ու աղօթենք ըսելով.

«Կը հաւատամ, օգնէ՛ իմ անհաւատութեանս» կամ.
«Կը հաւատա՛մ, օգնէ՛ որ հաւատքս զօրանայ»:

Նոյեմբեր 1, 1995
Թորոնթօ
Ալպէռ Նորատունկեան
Հայ-Քրիստոնեայ